

Innhold

1	Introduksjon	17
	Hva boken handler om	18
	Et kjernepunkt: utforming av problemstilling	19
	Nytten av denne metodeinnføringen	19
	Hva er metode?	20
	Hva som menes med metodologi	21
	Hva er vitenskap og forskning til forskjell fra annen erkjennende virksomhet?	21
	Kriteriet om falsifiserbarhet	22
	Hermeneutikk	23
	Deduktiv versus induktiv tenkemåte	24
	Vitenskapens krav	25
	Samfunnsforskning kan ikke være verdinøytral	25
	Sosial konstruksjonisme	26
	Dannelse av nye begreper	28
	Hvordan denne boken er disponert	28
	Hvordan veiledningen kan brukes	29
	Litteratur for videre lesning	31

2	Problemformulering	33
	Formuler problemet, og det er løst	34
	Hva er et problem?	34
	Fra temavalg til presis problemstilling	35
	Formålet med undersøkelsen og bakgrunnen for prosjektet	39
	Formålet med undersøkelsen	40
	Utforming av en projektskisse	41
	Undersøkelsenhet	42
	Variabler og verdier	42
	Avhengig og uavhengig variabel	43
	Projektskissen	43
	Teoretisk og operasjonell definisjon	44
	Fruktbare problemstillinger	45
	Moralsk panikk	46
	Bedømming av problemstillingers relevans	46
	Hvor kommer fruktbare problemstillinger fra?	48
	Sosiale problemer og aktører	49
	Rammebetingelser	50
	Reformulering av problemstilling	51
	Forutsetninger: Det som ikke blir undersøkt	53
	Vitenskapsteoretisk refleksjon	54
	Bakgrunnsantakelser	54
	Paradigme	56
	Forklaringsmodeller	56
	Årsaksforklaringer	57
	Funksjonalistiske forklaringer	58
	Perspektiver	58
	Litteratur for videre lesning	61
3	Det teoretiske arbeidet med problemstillingen	63
	Teoretisk definisjon, indikatorer og operasjonalisering	64
	Flerdimensjonale begreper	64
	Validitet og reliabilitet	67
	Validitet	67
	Reliabilitet	68
	Innholdsmessig validitet og kriterievaliditet	69

Validitet og reliabilitet i kvalitativ forskning	72
Teorier, modeller og hypoteser	73
Bruk av teorier	73
Bruk av modeller	75
Hypoteser	76
Om årsaksbegrepet	77
Falsifisering av hypoteser	77
Litteratur for videre lesning	78
4 Organisering av forskningsprosjekter	79
Hva styrer organiseringen av forskningsarbeidet?	80
Akademisk versus anvendt forskning	80
Oppdragsforskning	81
Aksjonsforskning eller handlingsrettet forskning	82
Hvem «eier» et sosialt problem?	83
Læringsprosjekter	84
Prosjektbeskrivelse	85
Veiledning	86
Krav til prosjektoppgaver	87
Gruppearbeid	88
Den praktiske organiseringen av prosjektarbeidet	90
Tidsplan	91
Budsjett og finansiering	92
Litteratur for videre lesning	94
5 Undersøkelsesopplegget	95
Introduksjon: Hva bestemmer undersøkelsesopplegget?	96
Elementer i et forskningsopplegg	96
Tidsseriestudier	100
Tverrsnittsstudier	101
Longitudinelle studier	102
Ekspimentelle studier	104
Eksperiment- og kontrollgruppe	104
Eksperimenter i feltet	105
Case-studier	105
Komparative studier	106
Fremtidsstudier	107

Evalueringsstudier	109
Hensikten med evalueringer	109
Utfordringer med evalueringsstudier	110
Litteratur for videre lesning	112

6 Datakilder 113

Innledning	114
Ulike typer kilder	114
Sekundærdata	115
Offentlig statistikkproduksjon	117
Databanker	118
Øvrige datakilder	120
Problemer ved bruk av offentlig statistikk	121
Statistikk er sosialt konstruert	122
Litteratur for videre lesning	125

7 Datainnsamling 127

Valg av undersøkelsesmetode	128
Tilnæringsmåten	128
Problemstillingen	129
Formålet med undersøkelsen	129
Egne forutsetninger og ressurser	130
Egenskaper ved studieobjektene	130
Forskerens forhold til datakildene	130
Forskjell på kvantitative og kvalitative metoder	131
Kvalitative metoder	133
Observasjon	133
Observasjon i feltet	134
Ulike former for observasjon	134
Fordeler og ulemper ved deltakende observasjon	135
Ustrukturerte intervjuer	137
Dybdeintervjuer	138
Feilkilder	138
Gruppediskusjoner (fokusgrupper)	139
Projektive teknikker	140
Innholdsanalyse	140

Kvantitative metoder	141
Standardiserte intervjuer og enqueter ved bruk av spørreskjema	141
Strukturerte eller ustrukturerte intervjuer	142
Fordeler og ulemper ved intervjuer	143
Noen råd ved personlig intervjuing	144
Spørreskjemaer	144
Pretesting av intervjueskjema	147
Utsendelse av spørreskjema	147
Indirekte metoder	148
«Fysiske spor»	148
Dagbøker	148
Metodetriangulering (metodekombinasjon)	149
Litteratur for videre lesning	152
8 Utvalg, registrering og bearbeiding av data	153
Utvalg	154
Størrelsen på utvalg	156
Utvalgsstørrelse og feilmargin	156
Med større utvalg reduseres risiko for målefeil	157
Sannsynlighetsutvalg	158
Enkel tilfeldig utvelging	158
Systematisk utvelging	159
Stratifisert utvelging	159
Klyngeutvelging	160
Ikke-sannsynlighetsutvalg	160
Når en benytter ikke-sannsynlighetsutvalg	161
Bortfall	161
Hvordan finne ut av om utvalget er representativt?	162
Internt bortfall	162
Hvordan sikre høy svarprosent?	162
Bortfallsanalysen	163
Utvalg av kvalitative data (strategiske utvalg)	164
Snøballsutvalg	164
Utvalgsmetoder ved induktive tilnærminger	165
Teoretisk utvelging	165
Valg av undersøkelsessted	166
Valg av tidspunkt og tidsperiode for en undersøkelse	166

Utvalg av dokumenter og tekster	166
Registrering og bearbeiding av data	167
Datamatriksen	168
Koding	169
Bruk av statistiske programpakker	169
Klassifikasjon	170
Viktige regler for klassifikasjon av verdier	171
Hva gjør vi med ubesvarte spørsmål?	172
Koding av observasjoner	172
Kategorisering av tekster	173
Litteratur for videre lesning	174

9 Analyse og tolkning av data

Introduksjon	176
Faktorer som bestemmer hva slags analyser som kan foretas	177
Typer variabler og målenivå	177
Nominalnivå	178
Ordinalnivå	178
Intervallnivå	179
Forholdstallsnivå	179
Variablers målenivå og sentraltendens	180
Statistisk hypotesetesting	180
Univariat analyse	181
Indekser	185
Ulike mål på sentraltendens	186
Spredningsmål	187
Standardisere for å kunne sammenligne	188
Bivariat analyse	189
Uavhengig variabel som basis som prosentuering	189
Kji-kvadrattesten brukes for å finne ut om en sammenheng mellom variabler er tilfeldig eller ikke (signifikant)	190
Gamma som mål på samvariasjon mellom variabler	192
Spredningsdiagram gir en visuell oversikt over samvariasjon mellom variabler	194
Et mål på samvariasjon når variabler er på intervall- eller forholdstallsnivå: Pearsons r	194
Regresjon og regresjonskoeffisienter	195

Multivariat analyse	198
En spuriøs sammenheng	198
Samspill mellom variabler	201
Feilslutninger	205
Feilslutning om årsaksretning	207
Sammenblanding av en samvariasjons signifikans og styrke	207
Tolkning av kvantitative data	207
Feilkilder	208
Durkheims tolkning av årsak til forskjeller i selvmordsrater	209
Å sammenligne uensartede grupper	209
Analyse og tolkning av kvalitative data	210
Tekstanalyse	210
Typologisering	211
Grounded theory	212
Metoder for tolkning	212
Elektronisk behandling av kvalitative tekster	213
Innholdsanalyse eller dokumentanalyse	213
Diskursanalyse	214
Feilkilder i kvalitativ forskning	215
Litteratur for videre lesning	216

10 Oppgaveskriving 217

Introduksjon	218
Hvordan komme i gang: Skriv og skriv om igjen	218
Om å skrive akademisk	219
Forutsetninger for et vellykket skrivearbeid	220
Krav til oppgavens innhold	220
Oppgavens form	221
Oppgavens lengde	223
Oppgavens tittel	223
Forord	223
Innholdsfortegnelse	224
Hovedinnholdet i rapporten	224
Abstrakt eller sammendrag	225
Referanser	226
Sitater	228
Fotnoter	229
Understreking, utheving og kursivering	229

Tabeller	230
Figurer og grafiske fremstillinger	232
Litteraturreferanser	235
Appendiks	238
Språklig fremstilling	238
Litteraturoversikter	241
Andre presentasjonsformer	242
Litteratur for videre lesning	244

11 Samfunnsforskningens etiske og juridiske aspekter

Introduksjon	246
Etiske dilemmaer i samfunnsforskningen	247
Valg av forskningsoppgave	248
Datainnsamling og innhenting av personopplysninger	249
Tvilsom forskningspraksis	250
Forskningsetiske retningslinjer	251
Formidling og anvendelse av forskningsresultater	253
Etikk for endringsarbeid	254
Vitenskapsinterne etiske prinsipper	256
Lovregler ved bruk av persondata i forskning	257
Litteratur for videre lesning	264

Litteratursøking

Innledning	266
Bibliografier	268
Søking i bibliografiske databaser	269
Søkeprofil	270
Søkeprosedyren	271
Husk å foreta en kritisk vurdering av søkeresultatet!	273
Nyttige web-adresser (nettsteder)	274
Litteratur for videre lesning	277